

Parlementaire toets 3.1 CW

De toepassing van artikel 3.1 Comptabiliteitswet 2016
getoetst door Parlement en Wetenschap

Presentatie projectresultaten

In opdracht van rapporteurs Inzicht in Kwaliteit
Joost Sneller (D66) en Bart Snels (GroenLinks)

8 september 2020

Artikel 3.1 Comptabiliteitswet 2016

In werking 1 januari 2018:

Voorstellen, voornemens en toezeggingen bevatten een toelichting waarin wordt ingegaan op:

- a. de doelstellingen, de doeltreffendheid en de doelmatigheid die worden nagestreefd;*
- b. de beleidsinstrumenten die worden ingezet;*
- c. de financiële gevolgen voor het Rijk en, waar mogelijk, de financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren.*

Project: Toets artikel 3.1 CW

Doel: Parlement en Wetenschap toets conform Art 3.1 CW ('gouden standaard')

- 3.1 CW toetsingskader
- 3.1 CW proces voor Kamercommissies
- Science for Policy

Hoe: Ontwikkeltraject met wetenschappers

- op basis van een drietal cases/wetsvoorstellen

Wie

Kernteam leden

- dr. Valérie Pattyn (Universiteit Leiden en KU Leuven)
- prof. dr. Erik Stam (Universiteit Utrecht)
- prof. dr. Martijn van der Steen (Erasmus Universiteit Rotterdam / NSOB).

3 Teams

- Wet ruimte voor duurzaamheidsinitiatieven: prof. dr. Derk Loorbach en prof. dr. ir. Jan Rotmans (beiden Erasmus Universiteit Rotterdam)
- Wet aanscherping burgerschapsopdracht onderwijs: prof. dr. Tine de Moor (Universiteit Utrecht) en dr. Bram Eidhof (Universiteit voor Humanistiek)
- Wet verruiming van de mogelijkheden tot het verbieden van rechtspersonen: mr. dr. Quirine Eijkman (Hogeschool Utrecht) en mr. dr. Liesbeth Hulst (Universiteit Utrecht)

Begeleiding

- Pieter Duisenberg, Hugo van Bergen (Vereniging van Universiteiten)
- Natasha Stroeker (Dienst Analyse en Onderzoek Tweede Kamer)

Aanbevelingen aan de Tweede Kamer

PROCES: standaard proces en formulier

- per voorstel: Toetsing 3.1 CW voorafgaand aan behandeling TK.
- jaarlijks: Strategische Evaluatie Agenda (onderdeel Begroting).
- gebruik maken van wetenschappelijke kennis voor beleid.
- team: Dienst Analyse en Onderzoek, 2 wetenschappers, 2 Kamerleden.

INHOUD: naar een ‘ander’ verantwoordingsgesprek

- rekening houden met complexiteit en onzekerheid.
- van doelen naar opgaven (“bedoeling”).
- van output naar brede welvaart.
- van afrekenen naar lerend evalueren.

Proces behandelwijze in Tweede Kamer

Bij ieder wets- of beleidsvoorstel:

1. Voorbereiding (wets-/beleids)voorstel door ministerie en indiening bij Tweede Kamer.
2. Procedurevergadering: bij ingekomen stukken wordt op advies kenniscoördinator en griffie (criteria maatschappelijke impact, financiële impact (> €20 miljoen), politieke relevantie) aangegeven 'Toets artikel 3.1CW: niet van toepassing / van toepassing'. De procedurevergadering bepaalt of en hoe voorstel wordt doorgeleid voor toets 3.1CW.
3. Uitvoering toets 3.1CW: kenniscoördinator organiseert (externe) toets conform vaste methode (maximale vier weken). Dit betreft een samenwerking tussen Dienst Analyse en Onderzoek en Parlement en Wetenschap om per vraag een koppel van geschikte wetenschappers te vinden (keuze in afstemming met rapporteurs).
4. Advies: twee rapporteurs (lid coalitie en oppositie, roulerend per kwartaal) adviseren procedurevergadering op basis van de toets (beoordeling inhoud en suggesties voor verbetering).
5. Besluit procedurevergadering op basis van de toets en het advies van de rapporteurs: eventueel aanvullend verzoek aan minister (commissiebrief met antwoord voorafgaand aan behandeling) en vervolg behandeling (wets-/beleids)voorstel.

Jaarlijks:

1. Begroting: ministerie informeert de Tweede Kamer over de [Strategische Evaluatie Agenda](#), geplande (tussen)evaluaties ex 3.1 CW e.a. voor het volgende jaar.
2. Begrotingscontrole rapporteurs: de Vaste Kamercommissie beoordeelt het voorstel van minister en doet degewenst suggesties.
3. Procedurevergadering kennisagenda: de Vaste Kamercommissie neemt de (tussen)evaluaties op in haar kennisagenda.
4. Ministerie stuurt (tussen)evaluatie naar Tweede Kamer: kenniscoördinator organiseert externe toetsing van de ontvangen (tussen)evaluatie.
5. Procedurevergadering: agendering voor verdere behandeling na toets.

Toets conform artikel 3.1 Comptabiliteitswet 2016 (hierna: 3.1 CW)

3.1 CW FORMULIER

Oordeel op basis van externe toetsing door: [namen en affiliatie] en rapporteurs [naam a en b]
 Contactpersoon bij Dienst Analyse en Onderzoek (Kenniscoördinator): [naam en contactgegevens]

[Titel wets-of beleidsvoorstel en kenmerk bijbehorende kamerbrief]

Legenda (in te vullen sub 'Oordeel'): voldoende verdient aandacht verbeterpunt

Indicatieve hulpantwoorden voor het invullen van de 3.1 CW-toets (VUL DIT FORMAT IN)

Onderdeel	Oordeel	3.1 CW-informatie in het voorstel ² (steekwoorden)	Verbetersuggesties o.b.v. wetenschappelijke kennis ³ (steekwoorden)
1. Vindbaarheid van 3.1 CW-informatie		<ul style="list-style-type: none"> o Verwerkt in paragraaf met titel 3.1 CW (of vermeldbaar). Zie. b/z... o Vindbaar door te zoeken met termen als '3.1 CW', 'doelmatig', 'doeltreffend', 'efficiënt', 'effectief', 'comtabiliteit'. Zie. b/z... o Informatie is wel/niet compleet 	N.v.t.
2. Maatschappelijke opgave (bedoeling)		<p>NB: onderbouw antwoorden, met steekwoorden.</p> <ul style="list-style-type: none"> o Maatschappelijke opgave expliciet beschreven en helder, namelijk... Zie b/z... o Maatschappelijke opgave expliciet beschreven, niet helder, 	<p>NB: gebruik steekwoorden en verwijst naar wetenschappelijke bronnen</p> <ul style="list-style-type: none"> o De opgave is wel/niet realistisch, want... o De maatschappelijke opgave zou beter anders kunnen luiden, namelijk...

Pilot Wet ruimte voor duurzaamheids initiatieven (hoofdpunten Team Rotmans/Loorbach)

- 3.1 CW informatie grotendeels ontbrekend.
  - Verbetersuggesties:
    1. de (potentiële) bijdrage van initiatieven aan gewenste systeemverandering (procesdoel) als aan brede welvaart (inhoudelijk doel) vooraf explicieter maken. PBL en SCP rol ligt voor de hand.
    2. een breder sturingsperspectief inbouwen voor de overheid: naast het faciliteren ook de meer regulerende en presterende (handhavende) rol daar waar kaders tegenwerken.
    3. nadrukkelijker aandacht voor het borgen van (sociaal) leren via 'reflexieve monitoring' en evaluatie gericht op het vergroten en verspreiden van inzichten uit de initiatieven. De vraag kan gesteld worden: met welke infrastructuur de Rijksoverheid de verspreiding van "good practices" gaat faciliteren?
-

Dimensies brede welvaart

1. Milieu
2. Maatschappij
3. Gezondheid

Indicatoren brede welvaart

- 1a. Hoeveelheid fijnstof
- 1b. Living planet index (biodiversiteit)
3. Levensverwachting bij geboorte

Verdere precisering van indicatoren (niet in BWI), bijvoorbeeld (afhankelijk van opgave)

- 1c. CO2 emissies
- 2a. Aantal maatschappelijke duurzaamheidsinitiatieven (output) T0-T1 maat
- 2b. Diffusie van best practices in duurzaamheidsinitiatieven

Pilot Wet aanscherping burgerschapsopdracht onderwijs (hoofdpunten Team De Moor/Eidhof)

- 3.1 CW informatie deels aanwezig.
- Verbetersuggesties:
  1. Het begrip sociale cohesie is te zeer voor interpretatie vatbaar en kan beter vervangen worden door een begrip als democratische cultuur. Daarbij is deze wet een substantiële verbetering van de huidige wetgeving. De waarden van de democratische rechtstaat vormen een goed uitgangspunt dat de tijd kan doorstaan.
  2. De maatschappelijke opgave kan in een bredere (welvaart) context worden gezien en hiervoor kunnen concrete doelen worden opgesteld.
  3. De vraag kan gesteld worden of de professionele autonomie en voornamelijke inzet op proceseisen voor de burgerschapsopdracht hier op zijn plaats is. Er is evidentie dat concretere eisen aan burgerschapsonderwijs (zoals leerdoelen) doelmatiger kunnen zijn. Daarnaast is het advies om de geschatte invoeringskosten (€855 per school) kritisch te evalueren.

Dimensies brede welvaart

1. Maatschappij
2. Sociale connecties in vertrouwen
3. Onderwijs

Indicatoren brede welvaart

- 1a. Rule of Law
- 1b. Voice & accountability
2. Frequentie sociale contacten

Verdere precisering van indicatoren (niet in BWI), bijvoorbeeld

3. sociale en maatschappelijke competenties (overlapt met 2: frequentie sociale contacten) (output) T0-T1 maat

Resultaateis aan de wet stellen. Als performance voor de hele wet bovenstaande indicatoren.

Pilot Wet verruiming van de mogelijkheden tot het verbieden van rechtspersonen: (hoofdpunten Team Eijkman / Hulst)

- 3.1 CW informatie beperkt vindbaar en aanwezig.
- Verbetersuggesties:
  1. 'Doeltreffendheid' (3.1 CW):
    - Verhelder het probleem van radicale organisaties – met rechtspersoonlijkheid – en
    - hoe die dreiging met dit instrument (mede) kan worden tegengegaan?
  2. Verduidelijk waarom bestaande wet (niet) werkt en verhouding met andere (contraterrorisme-)instrumenten
  3. Evalueer (doel = extremistisch geweld voorkomen): benoem indicatoren vroeg in de (radicaliserings-)keten om beoogde werking te evalueren (bijvoorbeeld in samenwerking met NCTV of WODC).
Koppeling aan Brede Welvaart doelen mogelijk.

Dimensies brede welvaart

1. Maatschappij
2. Veiligheid

Indicatoren brede welvaart

- 1a. Rule of Law
- 1b. Political Stability and Absence of Violence
- 2a. Incidentie gewelddadige misdrijven
- 2b. Incidentie moorden

Verdere precisering van indicatoren (niet in BWI), bijvoorbeeld

- 1c. aantal (formele) radicale organisaties (output) T0-T1 maat

Bijlagen

Inhoud: standaard toets artikel 3.1 CW (zie formulier)

1. Vindbaarheid van CW3.1-informatie

2. Maatschappelijke opgave (bedoeling): welke maatschappelijke opgave wordt nagestreefd met het voorstel?

3. Ingezette beleidsinstrumenten: welke beleidsinstrumenten worden ingezet om de maatschappelijke opgave aan te pakken?

4. Doeltreffendheid: op welke wijze en in welke mate wordt verwacht dat het beleidsinstrumentarium gaat bijdragen aan de beoogde prestaties en effecten?

5. Doelmatigheid: waarom is het voorgestelde instrumentarium een doelmatige manier om de beoogde prestaties en effecten te bereiken?

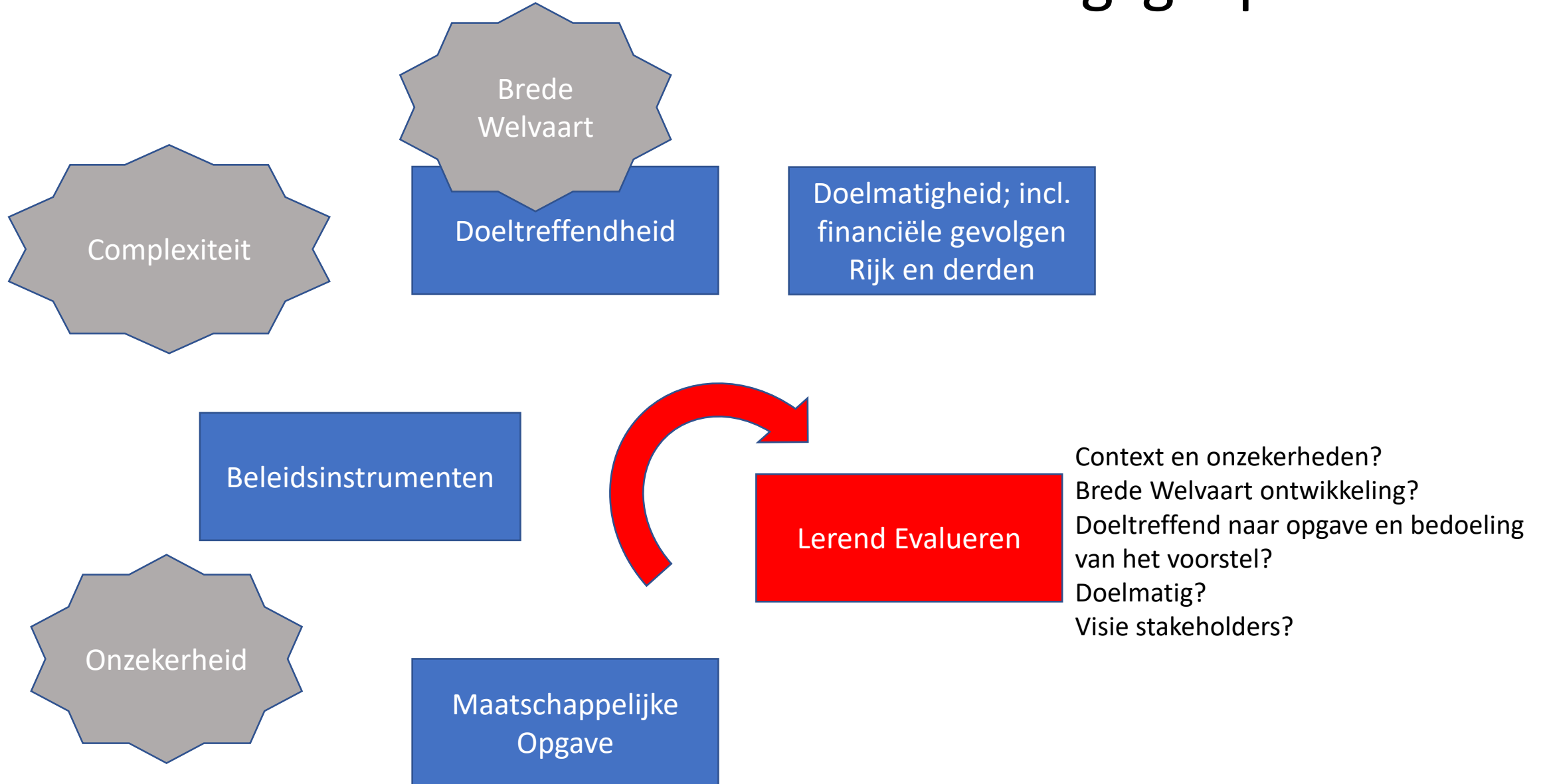
6. Financiële gevolgen voor het Rijk: welke financiële gevolgen heeft het voorstel voor de Rijksbegroting?

7. Financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren en derden: welke financiële gevolgen heeft het voorstel voor maatschappelijke sectoren en derden (publiek/privaat)?

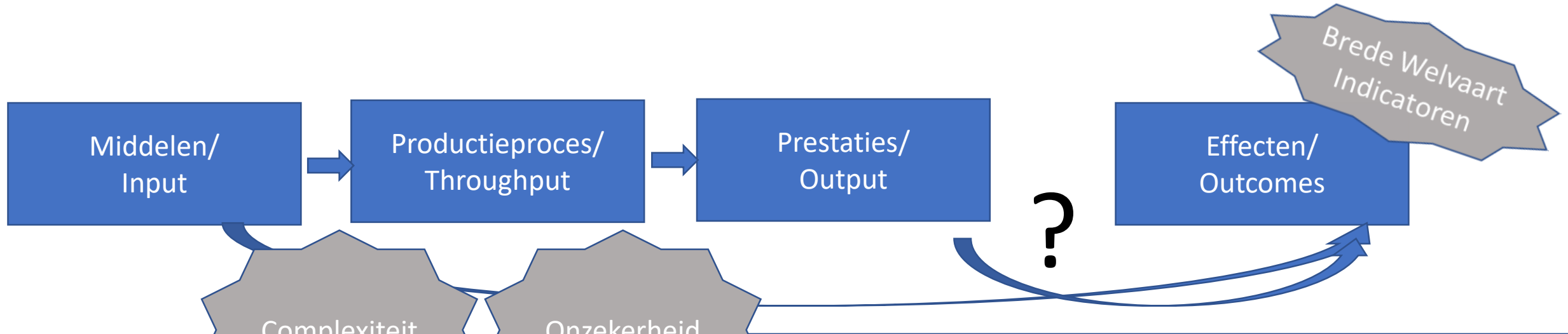
8. Evaluatieparagraaf: leren, bijsturen, verantwoorden: hoe wordt het voorstel gemonitord (doelmatigheid, doeltreffendheid) en ingezet voor leren, bijsturen en verantwoorden?

- Wat staat er in het voorstel?
- Welke aanvullende inzichten en suggesties vanuit de wetenschap?

Inhoud: Naar een 'ander' verantwoordingsgesprek

Inhoud: van afrekenen naar lerend evalueren

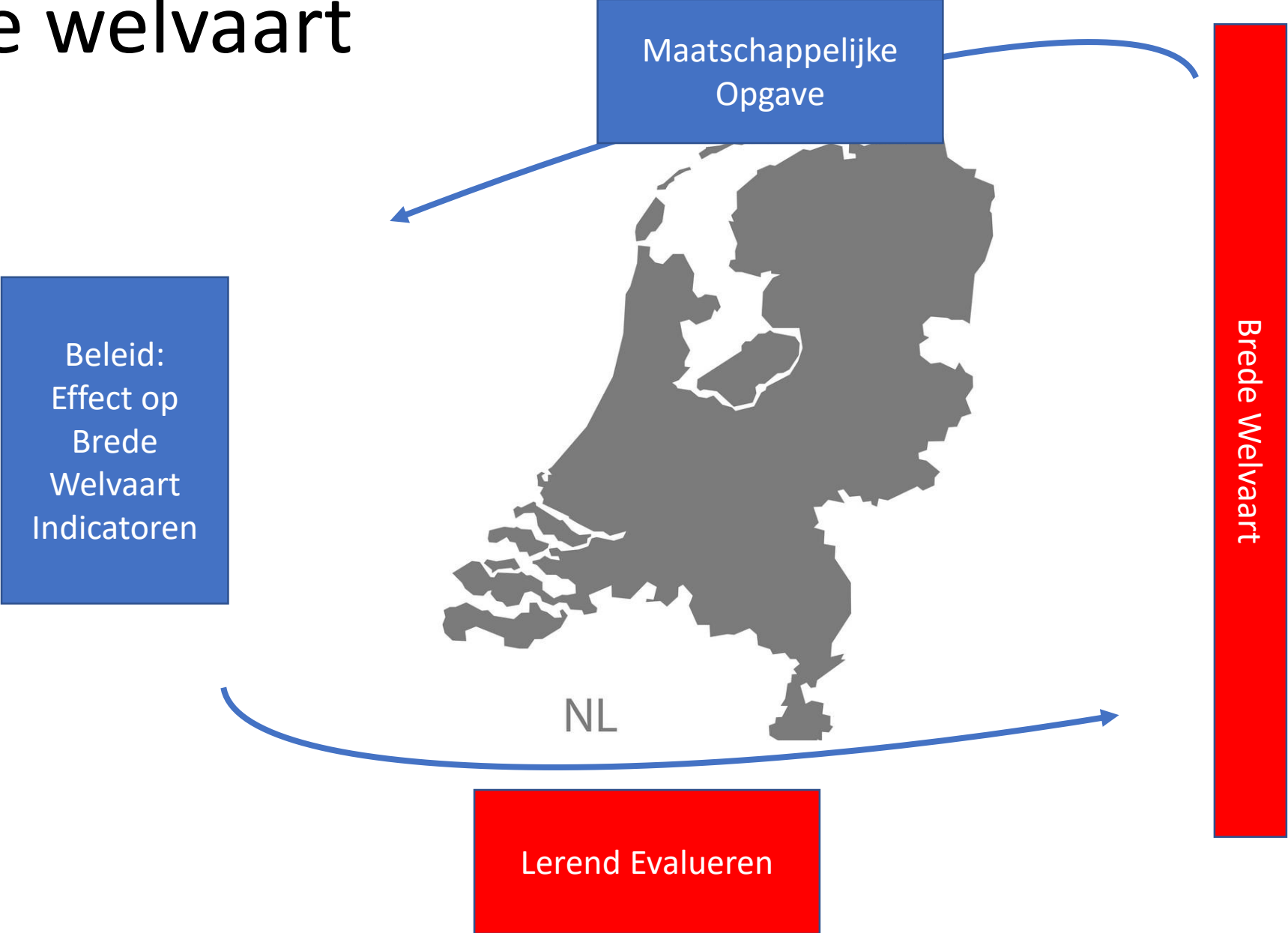
Klassiek evalueren

- Werkt het beleid? Is de uitvoering efficiënt? Kosten baten?
- Letterlijk en figuurlijk afrekenen

Lerend Evalueren

- Welke maatschappelijke opgave?
- Welke bredere context, onzekerheden en effecten?
- Hoe en in welke mate draagt het beleidsinstrumentarium bij aan de prestaties en effecten?
- Waarom is het instrumentarium een doelmatige manier om de prestaties en effecten te bereiken?
- Wat is visie van stakeholders?
- Hoe verbeteren en bijsturen?

Inhoud: bijdragen van beleidsvoorstellen aan brede welvaart

In pilot gebruikte brede welvaart indicatoren

Tabel 1: Dimensies en variabelen in de Brede Welvaartsindicator

Dimensie	Variabele	Bron
Subjectief welzijn	% van de bevolking dat aangeeft gelukkig te zijn	CBS
	% van de bevolking dat aangeeft tevreden met het leven te zijn	CBS
Gezondheid	Levensverwachting bij geboorte	CBS
Onderwijs	% van de bevolking met opleidingsniveau > mbo 1	CBS
	PISA score	OECD
Milieu	Hoeveelheid fijnstof (PM10)	RIVM, CBS
	Living Planet Index (biodiversiteit)	WNF, CLO
Veiligheid	Incidentie geweldadige en seksuele misdrijven (per 100.000)	CBS
	Incidentie aantal moorden (per 100.000)	CBS
Materiële welvaart	Gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen	CBS
Banen	Werkloosheid	CBS
	% van de werkende beroepsbevolking met een flexibele arbeidsrelatie	CBS
Sociale connecties en vertrouwen	Frequentie sociale contacten vrienden en familie (minstens 1x per maand)	CBS
Maatschappij	Voice and Accountability	Wereldbank
	Political Stability and Absence of Violence	Wereldbank
	Government Effectiveness	Wereldbank
	Regulatory Quality	Wereldbank
	Rule of Law	Wereldbank
	Control of Corruption	Wereldbank
Balans werk en privé	Gemiddeld aantal uren werk van de beroepsbevolking	CBS
Wonen	% dat aangeeft tevreden met de woning te zijn	Woon

- Op nationaal niveau
- Op projectniveau (beleids- en wetsvoorstellen)
- Indicatoren meetbaar maken
- Recht doen aan (onverwachte) neveneffecten